

اتکای سرمایه‌گذاران بر کیفیت حسابداری مستقل، و تاثیر پذیری کیفیت گزارشگری مالی و افشای اطلاعات صورت‌های مالی

نوید پایدارمنش*

مهدی صالحی**

مهدی مرادی***

چکیده

با توجه به تئوری نمایندگی، نظریه علامت‌دهی، تئوری ذینفعان، نظریه عدم تقارن اطلاعاتی و در نهایت اثبات نیاز استفاده کنندگان از صورتهای مالی به این اطلاعات و تایید آن از سوی حسابرسان مستقل، لذا در این تحقیق به بررسی تاثیر کیفیت حسابداری مستقل انجام شده بر کیفیت افشای اطلاعات صورتهای مالی می‌پردازیم. این تحقیق در بازه زمانی سالهای ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ برای شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است. متغیر مستقل این تحقیق کیفیت حسابداری مستقل است که با متغیرهای تخصص صنعت حسابرسان، دوره تصدی حسابرسان، کیفیت موسسه حسابداری، قدمت و تجربه موسسه حسابداری و حق‌الزحمه حسابداری سنجیده می‌شود. متغیر وابسته این تحقیق نیز کیفیت افشای اطلاعات صورتهای مالی است که با استفاده از امتیازات سالانه تعلق گرفته به شرکتهای محاسبه می‌شود. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری R تجزیه و تحلیل شده‌اند با توجه به نتایج گرفته شده از تجزیه و تحلیل‌های آماری، برخلاف تصور جامعه، بین کیفیت حسابداری مستقل و کیفیت افشای اطلاعات صورتهای مالی رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

واژگان کلیدی: کیفیت حسابداری، کیفیت افشای اطلاعات، بورس اوراق بهادار تهران، حسابداری مستقل

* کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه فردوسی مشهد

** استادیار گروه حسابداری دانشگاه فردوسی مشهد (نویسنده مسئول) Mehdi.Salehi@um.ac.ir

*** دانشیار گروه حسابداری دانشگاه فردوسی مشهد

مقدمه

در دنیای کنونی بخش اعظمی از اقتصاد کشورها وابسته به بازارهای مالی است. این بازارها با جذب سرمایه و سرمایه‌گذاری در تولید، در رشد و پیشرفت کشورها نقشی اساسی ایفا می‌کنند. سرمایه‌گذاری در این بازارها هنگامی برای سرمایه‌گذاران مفید و دارای منفعت می‌باشد که سرمایه‌گذاران با توجه به اطلاعات افشا شده شرکت‌ها تصمیم‌گیری کنند و از سرمایه‌گذاری خود بازدهی کسب کنند. بر اساس تئوری نمایندگی این اطلاعات افشا شده توسط شرکت‌ها باید توسط حسابرس مستقل مورد بررسی قرار گیرد.

علاوه بر رسوایی‌های اخیر شرکت‌هایی مانند انرون و وردکام، عواملی موثر بر قصد تقلب‌های مالی توسط حسابداران نیز وجود دارد (نمازی و ابراهیمی، ۱۳۹۵، ۱). حسابرسی، برای صورت‌های مالی گزارش شده ارزش افزوده مضاعف فراهم می‌کند، زیرا نتایج بررسی مربوط بودن و قابلیت اتکای محتوای صورتهای مالی را گزارش می‌دهد (حساس‌یگانه، ۱۳۸۴، ۵۸). این اطلاعات زمانی برای تصمیم‌گیران و استفاده‌کنندگان و ذی‌نفعان قابل اتکا است که آنها به این باور برسند که هیچ‌گونه تحریفی که تصمیم‌آنها را تغییر دهد در صورت‌های مالی پنهان نشده است. بدیهی است که رسیدن به هدف بزرگی این چنین، نیاز به افراد خبره و آگاه به تمام جوانب حسابرسی برای بررسی صورت‌های مالی است. به عبارتی هرچه توانایی حسابرسان در شناخت مسایل و مشکلات موجود در شرکت بیشتر باشد، سرمایه‌گذاران با امنیت خاطر بیشتری به صورت‌های مالی تکیه کرده و از اطلاعات مندرج در آن‌ها برای سرمایه‌گذاری‌های خود استفاده می‌کنند. حسابرسی با کیفیت‌تر صحت اطلاعات ارایه شده را بهبود می‌بخشد و به سرمایه‌گذاران اجازه می‌دهد تا برآورد دقیق‌تری نسبت به شرکت داشته باشند (دیویدسون و نیو، ۱۹۹۳، ۴۸۲). بنابراین، این باور در بین سرمایه‌گذاران وجود دارد که هرچه حسابرسی مستقل باکیفیت‌تر انجام شود، اطلاعات صورت‌های مالی قابل اتکاتر برای سرمایه‌گذاران و استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی است. در نتیجه ما در این تحقیق به بررسی این موضوع می‌پردازیم که آیا اجرای حسابرسی باکیفیت‌تأثیری در کیفیت افشای اطلاعات صورتهای مالی دارد یا خیر.

ادبیات تحقیق و مبانی نظری

کیفیت حسابرسی

از کیفیت حسابرسی تعریف‌های گوناگونی کرده‌اند. در ادبیات حرفه‌ای کیفیت حسابرسی در رابطه با میزان رعایت استانداردهای حسابرسی مربوطه تعریف می‌شود. در مقابل پژوهشگران حسابداری ابعادی چندگانه برای کیفیت حسابرسی قائل‌اند و این ابعاد اغلب به تعاریفی که ظاهری متفاوت دارند منجر می‌شود. یکی از متداول‌ترین تعاریف‌ها درباره کیفیت حسابرسی، تعریفی است که توسط دی‌آنجلو (۱۹۸۱، ۱۸۷) ارائه شده است: ارزیابی بازار از احتمال این که حسابرس (۱) موارد تحریفات با اهمیت در صورت‌های مالی و یا سیستم حسابداری صاحب کار را کشف کند، و (۲) تحریف با اهمیت کشف شده را گزارش دهد. بعد از دی‌آنجلو تعاریف مرتبط با کیفیت حسابرسی به تدریج کامل‌تر شد. بطور مثال:

دویاچ و سیمونیچ (۱۹۸۲، ۸۳): کیفیت حسابرسی تابعی از تعداد رویه‌های حسابرسی انجام شده و تعداد حساب‌رسان می‌باشد،
تیتمان و ترومن (۱۹۸۶، ۱۵۶): میزان صحت و درستی اطلاعاتی که پس از حسابرسی در اختیار سرمایه‌گذاران قرار می‌گیرد،
پالمروز (۱۹۸۸، ۵۷): میزان اعتباردهی حسابرس.
در تحقیق حاضر نیز مولفه‌های تاثیرگذار بر کیفیت حسابرسی عبارتند از: تخصص صنعت حسابرس، دوره تصدی حسابرس، قدمت موسسه حسابرسی، کیفیت موسسه حسابرسی و حق‌الزحمه حسابرسی.

کیفیت افشای اطلاعات

افشا عبارت است از توزیع عمومی اطلاعات به صورت داوطلبانه یا در رعایت مقررات قانونی و ضوابط اداری، هرچند که این اطلاعات عرفاً می‌تواند محرمانه نگهداری گردد (مدیروس و کوئینترو، ۲۰۰۵، ۷). افشای یکی از اصول پذیرفته شده‌ی حسابداری است که بر کلیه جوانب گزارشگری مالی تاثیر دارد. اصل افشا ایجاب می‌کند که کلیه واقعیت‌های با اهمیت مربوط به رویدادها و فعالیت‌های مالی واحد تجاری به شکل مناسب و کامل گزارش شود. (نشریه ۷۶ سازمان حسابرسی، ۱۳۷۲).

پارسائیان (۱۳۸۸، ۱۵۳) در تعریف افشا آورده است: اصطلاح افشا در گسترده‌ترین مفهوم خود، به معنای ارائه اطلاعات است. حسابداران از این عبارت به صورت محدودتری استفاده می‌کنند و منظور آنها، انتشار اطلاعات مالی مربوط به یک شرکت در

گزارش‌های مالی سالانه است. کینگ (۱۹۹۶، ۳۸۲) معتقد است در غیاب مقررات ضدتقلب، کیفیت افشا را می‌توان به عنوان درجه‌ای از جانبداری مبتنی بر منفعت‌طلبی شخصی مدیران تعریف کرد. هاپکینز (۱۹۹۶، ۴۳) نیز کیفیت افشا را سهولت مطالعه و تفسیر صورت‌های مالی توسط سرمایه‌گذاران تعریف کرد نموده است.

پیشینه تحقیق

بررسیها در حوزه کیفیت حسابداری با پژوهش دی‌آنجلو در سال ۱۹۸۱ آغاز شد. وی در تحقیق خود کیفیت حسابداری را به دو قسمت کشف نقص سیستم حسابداری صاحبکار و گزارشگری آن تقسیم کرد. سپس لیبی و فردریک (۱۹۹۰، ۳۶۰) به بررسی کیفیت حسابداری از دیدگاه حسابرسان پرداختند. آنها نتیجه گیری می‌کنند از دیدگاه حسابرسان توانایی های حسابرس و انگیزه های اقتصادی بر کیفیت حسابداری موثر است. ایدین و همکاران (۲۰۱۲، ۸۷۴) نیز به بررسی کیفیت حسابداری و گزارشگری پرداختند و نتیجه گرفتند انتخاب حسابرسان متخصص صنعت موجب افزایش کیفیت حسابداری و در نتیجه کاهش زمان گزارشگری و بموقع بودن اطلاعات می‌شود. حساس یگانه و آذینفر (۱۳۸۹، ۸۹) نیز در تحقیق خود نتیجه گرفتند بین کیفیت حسابداری و اندازه حسابرس رابطه معنی داری وجود دارد. (معیار کیفیت حسابداری، تخصص صنعت حسابرس در نظر گرفته شده). بلاندون و همکاران (۲۰۱۳، ۱۲۲) نیز بیان کردند دوره تصدی حسابداری موجب افزایش کیفیت حسابداری شده، اما استقلال حسابرس را زیر سوال می‌برد. مشایخی و همکاران (۱۳۹۲، ۱۰۵) نیز با تدوین یک مدل کیفیت حسابداری، از دوره تصدی، تخصص صنعت حسابرس، کیفیت و شهرت حسابرس و حق الزحمه حسابداری بعنوان عوامل بسیار موثر بر کیفیت حسابداری نام می‌برند. کردلویی و شاهوردی (۱۳۹۳، ۶۷) در تحقیقشان بیان کردند بین کیفیت افشا و هزینه حقوق صاحبان سهام رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. علاوه بر آن ستایش و ابراهیمی میمند (۱۳۹۴، ۵۳) نیز در تحقیق خود بیان کردند تفاوت نوع مالکیت نهادی اختصاصی و گذرا بر سطح کیفیت افشای اطلاعات صورتهای مالی تاثیرگذار است. همچنین کور و همکاران (۲۰۱۴، ۲۹) عنوان کردند بین کیفیت افشای داوطلبانه با مالکیت نهادی و هزینه سرمایه رابطه منفی وجود دارد. تحقیقی که به بررسی ارتباط بین کیفیت حسابداری و کیفیت افشا پرداخته باشد یافت نشد.

فرضیات تحقیق

- ۱- بین تخصص صنعت حسابرسی مستقل و کیفیت افشای اطلاعات صورتهای مالی رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۲- بین دوره تصدی حسابرسی مستقل و کیفیت افشای اطلاعات صورتهای مالی رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۳- بین درجه کیفیت حسابرسی مستقل و کیفیت افشای اطلاعات صورتهای مالی رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۴- بین شهرت و تجربه حسابرسی مستقل و کیفیت افشای اطلاعات صورتهای مالی رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۵- بین حق‌الزحمه حسابرسی مستقل و کیفیت افشای اطلاعات صورتهای مالی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

روش تحقیق

جامعه و نمونه آماری

جامعه‌ی این تحقیق شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره‌ی ۵ ساله‌ی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ می‌باشد. برای انتخاب شرکتهای نمونه، محدودیتهای ذیل در نظر گرفته شده است:

(۱) شرکت باید قبل از سال ۱۳۸۸ در بورس پذیرفته شده و تا سال ۱۳۹۲ عضویت آن تداوم داشته باشد.

(۲) برای افزایش قابلیت مقایسه و همگن بودن شرکتهای از نظر زمانی دوره مالی شرکت‌ها منتهی به پایان سال شمسی باشد.

(۳) بانک‌ها، سرمایه‌گذاری‌ها و هلدینگ‌ها بدلیل سرمایه‌گذاری متفاوت از جامعه موردنظر حذف شده‌اند.

(۴) حق‌الزحمه حسابرسی را برای سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ افشا کرده باشند.

پس از اعمال محدودیتهای فوق و بررسی تمامی شرکت‌های جامعه، تعداد ۶۹ شرکت یا عبارتی ۳۴۵ سال^۰ شرکت بعنوان نمونه انتخاب شدند.

مدل تحلیلی تحقیق

در این پژوهش از داده های تلفیقی و مدل رگرسیون داده‌های ترکیبی (مدل اثرات مشترک) استفاده شده است و داده‌ها از طریق نرم‌افزار آماری R مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. متغیرهای تحقیق پس از اندازه‌گیری در مدل زیر آزمون می‌شوند:

$$\text{DISCLOSURE} = \beta_0 + \beta_1 \text{SPECIALITY}_{i,t} + \beta_2 \text{PERIOD}_{i,t} + \beta_3 \text{EXPERIMENT}_{i,t} + \beta_4 \text{QUALITY}_{i,t} + \beta_5 \text{FEE}_{i,t} + \beta_6 \text{SIZE}_{i,t} + \beta_7 \text{LEVERAGE}_{i,t} + \beta_8 \text{MV/EBIT}_{i,t} + \epsilon_i$$

که ϵ_i ضرایب متغیرهای مدل و ϵ_i خطای مدل است. برای سنجش مدل و فرضیه های این تحقیق از نرم افزار R استفاده شده است.

متغیرهای تحقیق

متغیرهای مستقل، وابسته و کنترلی تحقیق در نگاره ۱ در زیر نشان داده شده است:

نگاره ۱. توصیف متغیرهای تحقیق

نوع متغیر	روش محاسبه
تخصص صنعت حسابرسان	توسط رویکرد سهم بازار اندازه‌گیری می‌شود. در این روش هرچه سهم بازار حسابرسان بیشتر باشد، تخصص موسسه حسابرسی در آن صنعت بیشتر است. سهم بازار برابر است با مجموع داراییهای تمام صاحبکاران یک موسسه حسابرسی در صنعت خاص به مجموع داراییهای تمام صاحبکاران در این صنعت $\text{مجموع داراییهای هر موسسه حسابرسی در صنعت خاص} = \frac{\text{مجموع داراییهای تمام صاحبکاران در این صنعت}}{\text{سهم بازار حسابرسان}}$ <p>موسساتی به‌عنوان متخصص صنعت در نظر گرفته شده‌اند که سهم بازارشان بیش از $[\frac{1}{2} \times (\frac{1}{2})]$ تمام شرکتهای موجود در یک صنعت باشد.</p>
دوره تصدی حسابرسی	تعداد سالهایی که موسسه حسابرسی وظیفه رسیدگی به شرکت مورد نظر را داشته است.
کیفیت موسسه حسابرسی	تعداد سالهایی که موسسه حسابرسی در جامعه حسابداران رسمی پذیرفته شده و به عضویت این جامعه درآمده‌اند.
شهرت و تجربه حسابرسان	امتیازات اعطا شده به کیفیت موسسات که توسط جامعه حسابداران رسمی ایران اعلام میشود. تقسیم‌بندی امتیازات به ۴ طبقه با کیفیت (۱) تا بی کیفیت (۴) دسته‌بندی نمودیم (موسسات حسابرسی با رتبه ۴ نمی‌توانند شرکتهای بورسی را حسابرسی کنند).
حق الزحمه حسابرسی	میزان وجه پرداختی بابت خدمت حسابرسی انجام شده در شرکت صاحبکار که از بخش هزینه های عمومی و اداری در قسمت یادداشت های پیوست صورتهای مالی استخراج شده است.

کیفیت افشا	امتیازهای سالانه کیفیت افشای شرکتها اعلام شده توسط سازمان بورس اوراق بهادار تهران. امتیاز اطلاع رسانی ناشران بر اساس ملاحظاتاتی چون، به موقع بودن اطلاعات، پیش بینی های درآمد هر سهم، صورت های مالی میان دوره ای حسابرسی نشده، صورت وضعیت پرتفوی، اظهارنظرهای حسابرسان نسبت به پیش بینی درآمد اولیه هر سهم و شش ماهه و غیره محاسبه شده اند.
اندازه شرکت	لگاریتم مجموع دارایی های هر شرکت
اهرم مالی	تقسیم مجموع بدهی های هر شرکت بر مجموع حقوق صاحبان شرکت
EV/EBIT	EV ارزش شرکت و EBIT سود قبل از کسر بهره و مالیات است. لی و جرهاارد (۲۰۱۱) نیز در تحقیق خود پیرامون کیفیت افشا و حسابرسی از این متغیر بهره برده اند. این متغیر در ایران استفاده نشده است.

الگوی اقتصادسنجی پانل دیتا

مدل پانل دیتایی بصورت زیر است:

$$Y_{it} = \alpha_i + \mu_{it} + u_{it}$$

که در آن α_i عرض از مبدا، μ_{it} بردار ضرایب یا پارامترها ($k = 1, 2, \dots, k$)، u_{it} شامل k متغیر توضیحی، جمله اخلاص مدل می باشد که از فروض کلاسیک رگرسیون پیروی می کند و t دوره زمانی است ($t = 1, 2, \dots, T$).

روش های متداول برای تخمین معادله فوق با استفاده از داده های تابلویی عبارتند از:

۱- روش مدل اثرات مشترک ۲- روش مدل اثرات ثابت ۳- روش مدل اثرات تصادفی.

آزمون های داده های پانلی

آزمون چاو

این آزمون برای انتخاب بین روش حداقل مربعات معمولی مدل داده های ادغام شده (تلفیقی) و مثل آثار ثابت مورد استفاده قرار می گیرد. مفروضات این مدل عبارتند از:

$$H_0 = \mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_{n-1} = 0$$

$$H_1 = \text{در غیر این صورت}$$

به دلیل وجود دو مدل OLS در روش های برآورد، آزمون چاو را برای دو سطح اجرا می کنیم. یکی بین مدل اثرات ثابت و مدل OLS ساده، و دیگری بین مدل اثرات ثابت و مدل پانلی اثرات ثابت با اعمال فاکتور زمان.

نگاره ۲. آزمون چاو

آزمون آماری	آماره F	درجه آزادی صورت	درجه آزادی مخرج	P-مقدار
آزمون چاو بین مدل اثرات ثابت و OLS ساده	۱۰/۹۵	۴	۲۶۰	<۰/۰۰۱
آزمون چاو بین مدل پانلی اثرات ثابت با اعمال فاکتور زمان و مدل پانلی اثرات ثابت	۱/۰۶	۹	۲۳۲	۰/۰۳

با توجه به رد فرضیه‌های صفر در هر دو آزمون در نتیجه مدل پانل با اثرات ثابت ارجح است ($P=۰/۰۳$ و $P<۰/۰۰۱$).

آزمون هاسمن

باتوجه به اینکه آزمون چاو پانلی بودن داده‌ها و وجود مدل اثرات ثابت را تأیید کرده است، اکنون باید برای انتخاب از بین دو روش تخمین داده‌های پانلی یعنی روش اثرات ثابت و روش اثرات تصادفی از آماره آزمون هاسمن استفاده کنیم. مفروضات مدل:

H_0 : ارجحیت استفاده از مدل اثر تصادفی

H_1 : وجود مدل اثر ثابت و رد مدل اثر تصادفی

نگاره ۳. آزمون هاسمن

آماره خی دو	درجه آزادی	p-مقدار
۳/۰۸	۹	۰/۹۶۱

با توجه به عدم رد فرضیه صفر در نتیجه برای برآزش مدل به داده‌ها، مدل پانلی اثرات تصادفی نسبت به مدل پانلی اثرات تثبیت شده ارجح تر است ($p=۰/۹۶۱$).

آزمون بروش - پاگان

در این آزمون از ضریب لاگرانژ (LM) برای آزمون مدل داده‌های ادغام شده در مقابل آثار تصادفی دوطرفه استفاده می‌شود. فرضیات این آزمون به صورت زیر است:

$$H_0 : a_2 = 0$$

$$H_1 : a_2 > 0$$

که در این فرضیات a^2 نشان‌دهنده واریانس اثر مقطعی مدل برآورد شده از طریق اثر تصادفی است. این آزمون به ۳ بخش تقسیم می‌شود. آزمون بروش پاگان با در نظر گرفتن اثرات مکان، با در نظر گرفتن اثرات زمان و با در نظر گرفتن اثرات زمان و مکان بطور هم‌زمان. نتایج این آزمون‌ها در نگاره ۴ نشان داده شده است.

نگاره ۴. آزمون بروش - پاگان

آزمون آماری	آماره خی‌دو	درجه آزادی صورت	P-مقدار
آزمون بروش - پاگان برای قابلیت ادغام اثرات مکان	۱۵۰/۴	۱	<۰/۰۰۱
آزمون بروش - پاگان برای قابلیت ادغام اثرات زمان	۲۲/۴۳	۱	<۰/۰۰۱
آزمون بروش پاگان برای قابلیت ادغام اثرات مکان و زمان	۱۷۲/۷	۲	<۰/۰۰۱

با توجه به رد فرضیه صفر هر سه آزمون، قابلیت ادغام اثرات مکان، قابلیت ادغام اثرات زمان و قابلیت ادغام اثرات مکان و زمان در مدل پانلی اثرات تصادفی وجود ندارد ($p < ۰/۰۰۱$) و برای برآورد مدل تحقیق از روش PLM با اثرات تصادفی استفاده می‌کنیم.

بررسی فروض کلاسیک رگرسیون

عدم ناهمسانی واریانس

یکی از مهم‌ترین فروض مدل کلاسیک رگرسیون خطی این است که اجزای اخلال e_i که تابع رگرسیون جامعه ظاهر می‌شوند، دارای واریانس همسان هستند. برای بررسی همسانی واریانس‌ها از آزمون بروش - گادفری استفاده شده است. آزمون فرضیه‌ها در این آزمون به صورت زیر است:

$$H_0 = \text{همسانی واریانس}$$

$$H_1 = \text{ناهمسانی واریانس}$$

نگاره ۵. آزمون بروش - گادفری

آماره خی دو	درجه آزادی	P-مقدار
۱۷۲/۷	۲	<۰/۰۰۱

عدم خود همبستگی

با توجه به اینکه وجود خودهمبستگی در پسماند ها منجر به تخمین های غلطی از خطای معیار و در نتیجه استنباط های نادرست آماری می شود لذا برای مطمئن شدن از عدم وجود خود همبستگی راه های مختلفی وجود دارد که از میان آنها می توان به آزمون هادری اشاره کرد. فرضیه صفر این تحقیق بیان می کند که بین اجزای اخلال خودهمبستگی وجود دارد. بنابراین با توجه به نتیجه این آزمون، و عدم رد فرضیه صفر آزمون و وجود خودهمبستگی، در نتیجه برای برازش مدل مناسب به داده ها باید از روش PGLM با اثرات تصادفی بجای PLM استفاده کرد.

آمار توصیفی

به منظور شناخت بهتر جامعه ی مورد پژوهش و آشنایی بیشتر با متغیرهای پژوهش، قبل از تجزیه و تحلیل داده های آماری، لازم است این داده ها توصیف شوند. آمار توصیفی متغیرها در نگاره ۲ نشان داده شده است:

نگاره ۶. آمار توصیفی

دوره تصدی	کیفیت افشا	قدمت موسسه حسابداری	کل سالها
۱	۰	۱	حداقل
۸۹	۹۹	۲۹	حداکثر
۶۳۱	۵۹/۶۵	۱۱/۷۵	میانگین
۱	۲۵/۵۹	۹	مد
۶/۸۸	۰	۸	انحراف معیار
اندازه شرکت	حق الزحمه حسابداری	اهرم مالی	EV/EBIT
۱۰/۳۶	۳۵	-۸۹/۴۴	-۱۰۱/۲۹
۱۳/۸۲	۳۵۷۵	۸۹/۶	۱۶۶۲/۴
۱۱/۶۴	۵۱۷	۱/۷۷	۱۲۹/۶۱
۱۱/۸۸	۳۰۰	۱/۵	-
۰/۵۶	۴۰۳	۱۰/۳۵	۱۰۸۹/۶

برآزش مدل پانلی PGLM با اثرات تصادفی

اکنون با توجه به انتخاب مدل اثرات تصادفی، نتایج حاصل از اجرا کردن مدل با اثرات تصادفی در نگاره ارائه می‌شود.

نگاره ۷. نتایج برآورد ضرایب مدل PGLM با اثرات تصادفی

$\text{DISCLOSURE} = \beta_0 + \beta_1 \text{SPECIALITY}_{i,t} + \beta_2 \text{PERIOD}_{i,t} + \beta_3 \text{EXPERIMENT}_{i,t} + \beta_4 \text{QUALITY}_{i,t} + \beta_5 \text{FEE}_{i,t} + \beta_6 \text{SIZE}_{i,t} + \beta_7 \text{LEVERAGE}_{i,t} + \beta_8 \text{EV/EBIT}_{i,t} + \varepsilon_i$				
Log-Likelihood: -1534.873				
متغیر	ضریب	انحراف معیار	آماره t	p-مقدار
عرض از مبدا (ثابت مدل)	۳/۳۳	۴۵/۲۲	۰/۰۷	۰/۹۴
تخصص صنعت حسابرسی	-۲/۴۲	۳/۵۴	-۰/۶۸	۰/۴۹
دوره تصدی حسابرسی	-۰/۰۲	۰/۲۰	-۰/۱۱	۰/۹۰
قدمت موسسه حسابرسی	۰/۲۹	۰/۲۱	۱/۳۹	۰/۱۶
کیفیت موسسه حسابرسی (رتبه ۲ نسبت به ۱)	-۱/۵۸	۴/۴۲	-۰/۳۵	۰/۷۲
کیفیت موسسه حسابرسی (رتبه ۳ نسبت به ۱)	۱۱/۰۵	۱۵/۵۹	۰/۷۰	۰/۴۷
حق‌الزحمه حسابرسی	-۳۹۳/۵	۳۹۳/۰۲	-۱/۰۰۱	۰/۳۱
اندازه شرکت	۴/۸۱	۳/۹۲	۱/۲۲	۰/۲۱
اهرم مالی	-۰/۱۶	۰/۱۲	-۱/۳۲	۰/۱۸
EV/EBIT	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	-۱/۷۷	۰/۰۷

با توجه به جدول فوق و عدم معنی‌داری مدل و متغیرهای پژوهش، به ترتیب از بزرگترین مقدار که تاثیری بر مدل ندارد شروع به حذف کردن متغیرهای اصلی می‌کنیم تا سطح عدم معنی‌داری مدل کاهش یافته و مدل معنی‌دار شود. با ادامه این روند تمامی متغیرهای مستقل حذف شدند. نتیجه مدل نهایی در نگاره ۵ نشان ارائه گردیده است:

نگاره ۸ - نتایج نهایی برآورد ضرایب مدل PGLM با اثرات تصادفی

$DISCLOSURE = \beta_0 + \beta_1 SIZE_{i,t} + \beta_2 LEVERAGE_{i,t} + \beta_3 EV/EBIT_{i,t} + \varepsilon_i$				
متغیر	ضریب	انحراف معیار	آماره t	p-مقدار
اندازه شرکت	۵/۱۸	۰/۲۰	۲۵/۸۹	۰/۰۰۱ >
اهرم مالی	-۰/۱۴	۰/۱۲	-۱/۲۱	۰/۲۲
EV/EBIT	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	-۱/۸۳	۰/۰۶

در اینجا مدل معنادار می‌شود که تنها متغیرهای کنترلی در آن وجود دارند. در نتیجه تمامی متغیرهای اصلی با توجه به عدم تاثیرگذاری از مدل حذف شدند.

نتیجه‌گیری

با توجه به حذف تمامی متغیرهای مستقل و عدم معنی‌داری آنها، تمامی فرضیات تحقیق رد می‌شوند که در نهایت نتیجه‌گیری می‌شود برخلاف تصور عموم و جامعه حسابداران رسمی کشور، رابطه‌ای بین کیفیت حسابرسی مستقل صورتهای مالی و کیفیت افشای اطلاعات ارائه شده در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود ندارد. این موضوع عموماً بدان سبب است که حسابرسان مستقل اکنون بیشتر بر صحت ارقام ارائه شده در صورتهای مالی و تطابق با استانداردهای پذیرفته شده حسابداری تمرکز کرده و افزایش کیفیت حسابرسی ناشی از عوامل ذکر شده در پژوهش بر این موضوع که چه سرفصلی و یا معامله‌ای باید افشا می‌شد و نشده تاکید می‌دارند زیرا گزارش خود را از این بابت تعدیل نمی‌کنند و این موضوع تنها بر رتبه افشای شرکت در رتبه‌بندی بورس اوراق بهادار تاثیرگذار است که این تنبیه، برای افزایش کیفیت افشای شرکت در دوره بعد کارساز نخواهد بود. از سوی دیگر مدیریت شرکت نیز حتی تعدیل گزارش حسابرسی را در ازای عدم افشای آنچه بدان مایل نیست می‌پذیرد. در نتیجه طبق نتایج این تحقیق بین افزایش کیفیت حسابرسی مستقل و کیفیت افشای اطلاعات صورتهای مالی رابطه معنی‌داری وجود ندارد. نتایج این تحقیق مخالف با نتایج تحقیق پالم (۲۰۰۸)، کلارکسون (۲۰۰۳)، بارتون (۲۰۰۵) و چانیو فیلیپیچ (۲۰۰۲) می‌باشد. در نهایت به مالکان شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود برای افزایش سطح کیفیت افشای اطلاعات به تخصص صنعت، ارتباط طولانی با حسابرس یا حق‌الزحمه‌های گزاف حسابرسی توجهی نداشته باشند و سعی در شناسایی عوامل دیگری مانند استفاده از حسابرس مستقلی که موجب افزایش رتبه کیفیت

افشای صاحبکار خود در سال گذشته شده استفاده نمایند. همچنین به بورس اوراق بهادار پیشنهاد می‌شود جریمه‌های سنگین‌تری را در مورد شرکتی که اهمیتی به کیفیت افشای خود نمی‌دهند اعمال سازد تا سهامداران بالفعل و بالقوه از اطلاعات با کیفیت پایین متضرر نشوند. در نهایت به حسابرسان مستقل و اعضای جامعه حسابداران رسمی کشور پیشنهاد می‌شود با بالا بردن سطح کیفیت واقعی حسابرسی خود، خدمات مالی و حسابرسی را عاملی برای افزایش کیفیت گزارشات مالی شرکتها قرار داده تا نیاز به این حرفه همچنان در صدر اتکای سهامداران به صورتهای مالی شرکتها قرار داشته باشد.

منابع

- پارسائیان، علی (۱۳۸۸)، *تئوری حسابداری*، انتشارات ترمه، چاپ سوم.
- حساس یگانه، یحیی (۱۳۸۴) *فلسفه حسابداری*، چاپ اول، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- حساس یگانه، یحیی و کاوه آذین فر (۱۳۸۹)، *رابطه بین کیفیت حسابداری و اندازه موسسه حسابداری*، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابداری، شماره ۶۱، پاییز ۱۳۸۹، صص ۸۳-۱۰۱.
- ستایش، محمد حسین و مهدی ابراهیمی میمند (۱۳۹۴)، *رابطه بین نوع مالکیت نهادی و کیفیت افشا در بورس اوراق بهادار تهران*، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۲، شماره ۴۸، صص ۵۳-۷۵.
- کردلویی، حمیدرضا و مسعود شاهوردی (۱۳۹۳) *بررسی رابطه بین کیفیت افشا و هزینه حقوق صاحبان سهام در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران*، ماهنامه بین‌المللی سیمان، سال یازدهم، شماره ۲۶، پیاپی ۶۱.
- مشایخی، بیتا، آزاده مداحی، کاوه مهرانی و علی رحمانی (۱۳۹۲). *تدوین مدل کیفیت حسابداری*، فصلنامه بورس اوراق بهادار، سال ششم، شماره ۲۳.
- نمازی، محمد و فهیمه ابراهیمی (۱۳۹۵)، *مدل بندی و تعیین اولویت عوامل مؤثر بر قصد گزارش تقلب‌های مالی توسط حسابداران*، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۲، شماره ۴۹، صص ۱-۲۸.
- Abidin, Shamharir, Nurwati A. Ahmad-Zaluki (2012). *Auditor Industry Specialism and Reporting Timeliness. Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Volume 65, 3, Pages 873-878.
- Barton, J., (2005), 'Who Cares about Auditor Reputation?', *Contemporary Accounting Research*, 22, 3, 549-586.
- Blandón, Josep García, Josep Maria Argilés Bosch (2013). *Audit firm tenure and qualified opinions: New evidence from Spain. Revista de Contabilidad*, Volume 16, Issue 2, Pages 118-125.
- Chaney, P.K., and Philipich, K.L., (2002), *Shredded Reputation: The cost of Audit Failure*, *Journal of Accounting Research*, 40, 2, 1221-1245.
- Clarkson, P.M., Ferguson, C. and Hall, J., (2003), 'Auditor Conservatism and Voluntary Disclosure: Evidence from the Year 2000 Systems Issue', *Accounting and Finance*, 43, 21-40.

- Core, John E. and Hail, Luzi and Verdi, Rodrigo S. (2014), *Mandatory Disclosure Quality, Inside Ownership, and Cost of Capital*. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2443982>
- Davidson, R.A. and D. Neu. (1993). *A Note on Association Between Audit Firm Size and Audit Quality*. Contemporary Accounting Research. Vol.9, No.2, pp 479-488.
- De Angelo, L. 1981. *Auditor size and audit quality*. Journal of Accounting and Economics Vol 3, No. 3, pp 183-199.
- De Medeiros, O. R., & Quinteiro, L. G. L. (2005). *Disclosure of accounting information and stock return volatility in Brazil*. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=835726>.
- Dopuch, N., and D. Simunic. (1980). *The nature of competition in the auditing profession: A descriptive and normative view*. In *Regulation and the Accounting Profession*, edited by Buckley, J. and F. Belmont, 77-94. Belmont, CA: Lifetime Learning Publication.
- Habib, Ahsan, Md. Borhan Uddin Bhuiyan (2011). *Audit firm industry specialization and the audit report lag*. Journal of International Accounting, Auditing and Taxation, Volume 20, Issue 1, 2011, Pages 32-44
- Hopkins, P. (1996). *The effect of financial statement classification of hybrid financial instruments on financial analysis stock price judgements*. Journal of Accounting Research, 34, 33-50.
- Hendriksen, E.S. and Van Breda, M.F. (1992). *Accounting Theory*, 5th edition. United States of America: IRWIN, Inc.
- King R. (1996). *Reputation Formation for Reliable Reporting: An Experimental Investigation*. The Accounting Review, 71 (3), 375-396.
- Libby and Fredrick (1990). *Experience and Ability to explain Audit Finding*. Journal of Accounting Research, Vol 28(2), pp. 348-367
- Palmrose, Z. (1988). *An Analysis of Auditor Litigation and Audit Service Quality*. The Accounting Review. Vol 64, No 1, pp 55-73.
- Palmer, D., (2008), *Audit Quality and Financial Report Disclosure*, International Accounting Standards Flinders Business School Research Paper Series.
- Titman, S. and B. Trueman. (1986), *Information Quality and The Valuation do New Issues*. Journal of Accounting and Economics. Vol8, No.2, pp 159-172.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی